

розвиток агропромислової інтеграції у молокопродуктовому підкомплексі означає зростання його організаційно-економічної цілісності, оскільки цей процес відбувається через встановлення нових і посилення існуючих економічних, організаційних та інформаційних зв'язків між підприємствами, що перебувають на суміжних рівнях технологічного ланцюга.

Література:

1. Бутко М.П. Агропромислова інтеграція як шлях активізації аграрного виробництва / М.П. Бутко // Агросвіт. – 2010. – № 3. – С. 10–13.
2. Кобець Є. Історичні аспекти розвитку інтеграції, її форми та напрями / Є. Кобець // Держава та Регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2007. – № 2. – С. 129–133.
3. Мороз О.О. Діяльність інтегрованих сільськогосподарських підприємств / О.О. Мороз // Економіка АПК. – 2010. – № 4. – С. 96–103.
4. Саблук П.Т. Формування міжгалузевих відносин: проблеми теорії та методології / П.Т. Саблук, М.Й. Малік, В.Л. Валентинов. – К.: ІАЕ, 2002. – 294 с.
5. Хорунжий М.Й. Агропромислові формування як засіб продовольчої безпеки України / М.Й. Хорунжий // Економіка АПК – 2008. – № 10. – С. 25–30.

УДК: 338.439.4:637.5:338.436

РОЗВИТОК М'ЯСОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ НА ІНТЕГРАЦІЙНІЙ ОСНОВІ

Грицик В.М., аспірант

Уманський національний університет садівництва

Проводився аналіз м'ясопродуктового підкомплексу Черкаської області, досліджувались ключові проблеми в ньому та розроблялись пропозиції його подальшого розвитку на основі кооперації та інтеграції.

Meatproduct subcomplex of Cherkassy region were analyzed, key problems in it were investigated and proposals for its further development through cooperation and integration were developed.

Постановка проблеми. Значення м'ясопродуктового підкомплексу України в цілому та кожної області зокрема для продовольчої безпеки населення важко переоцінити. Ключову роль у насиченні внутрішніх ринків м'ясом відіграють галузі м'ясного скотарства, свинарства та птахівництва. Реформування, що відбулись у сільському господарстві порушили гармонійність зв'язків між виробниками, переробними підприємствами, посередниками та споживачами кінцевої продукції. Внаслідок чого у сільськогосподарського виробника з'явився постійний брак коштів, що поряд з іншими проблемами призвело до занепаду галузі тваринництва.

Відновлення стійких інтеграційних зв'язків між безпосередніми виробниками м'яса, переробними підприємствами, оптовими та роздрібними ринковими мережами поряд з тісною співпрацею з органами державної влади, селекційно-племінними господарствами, науковими установами та іншими суб'єктами системи виробництва – вимога сучасного конкурентоздатного виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методичні і прикладні основи ведення економічно ефективного виробництва підприємств м'ясопродуктового підкомплексу висвітлюють наукові роботи таких вітчизняних вчених, як В.І. Андрійчука, В.Я. Амбросова, П.Т. Саблука, В.Я. Масель-Веселяка, В.С. Уланчука, О.М. Шпичака та інших.

Проблема економічної ефективності виробництва м'яса та м'ясопродукції головним чином розглядалася вище переліченими вченими у контексті окремих господарств. Більш глибокого дослідження потребують питання налагодження тісних інтеграційних зв'язків між виробниками, переробними організаціями, споживачами м'ясної продукції та іншими суб'єктами економічних відносин, що відображають стан м'ясопродуктового підкомплексу.

Особливого значення ці питання набули після вступу України до СОТ і поглиблення світової конкуренції на ринку м'ясної продукції. Тому доцільність подальших досліджень і розробка пропозицій підвищення економічної ефективності виробництва м'ясопродуктового підкомплексу не викликає сумніву.

Постановка завдання. Провести аналіз м'ясопродуктового підкомплексу Черкаської області, дослідити ключові проблеми в ньому та розробити пропозиції його подальшого розвитку на основі кооперації та інтеграції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останні роки не можна назвати сприятливими для розвитку сільського господарства України, а особливо тваринництва. Низький споживчий попит населення, відсутність законодавчої підтримки сільгоспвиробників, активне імпортування дешевих закордонних м'ясопродуктів – все це призвело до занепаду галузі.

Ситуація, що склалася у тваринництві, зумовлена збитковістю виробництва всіх видів тваринницької продукції, насамперед через несприятливу цінову ситуацію на ринку та відсутність ефективного економічного механізму підтримки галузі, вважає Лагодієнко В.В. [1, с. 205].

Головною проблемою тваринництва на початку 90-х років була проблема збитковості виробництва, що виникла внаслідок реструктуризації агроформувань та переходу до ринкових відносин господарювання. Очікуваної саморегуляції ринку та швидкого пристосування в тваринництві не відбулося. Особливості виробництва вирощування ВРХ призвели до того, що галузь м'ясного скотарства потрапила в особливо скрутне становище. Не набагато кращих наслідків зазнали й інші галузі тваринництва – з 90-х років в Україні постійно скорочувалося поголів'я ВРХ, свиней, птиці. Лише за останні роки спостерігаються деякі позитивні зміни в галузях птахівництва та свинарства.

Аналіз даних Державного комітету статистики свідчить, що за останні 19 років спостерігається скорочення поголів'я ВРХ як в Черкаській області так і в Україні. Скорочення поголів'я ВРХ в Україні з 1991 по 2010 рр. сягнуло 80,4%, тоді як у Черкаській області цей показник склав 77%. У свинарстві за аналізований період спостерігалось то скорочення поголів'я, то його збільшення. Але в цілому також скоротилося на 61% в Україні і на 55,4% в Черкаській області, що свідчить про негативні тенденції, незважаючи на наяв-

ність сприятливих природних та технологічних умов вирощування свинини в області.

Таблиця 1

**Поголів'я худоби в усіх категоріях господарств України
та Черкаської області, на 1 січня, тис. голів***

Роки	Велика рогата худоба		Свині		Птиця	
	Черкаська область	Україна	Черкаська область	Україна	Черкаська область	Україна, млн. гол.
1991	958,5	24623,4	1056,7	19426,9	9742,6	246,1
1996	732,2	17557,3	765,0	13144,4	7042,6	149,7
2003	388,5	9108,4	610,5	9203,7	6637,6	147,4
2005	281,8	6902,9	393,0	6466,1	7465,1	152,8
2007	269,5	6175,4	495,5	8055,0	9807,5	166,5
2009	230,7	5079,0	404,8	6526,0	15400,6	177,6
2010	220,3	4826,7	471,0	7576,6	25573,8	191,4

*За даними Головного управління статистики України [2] і Головного управління статистики у Черкаській області [3].

В Україні поголів'я птиці за відповідний період скоротилося на 22,2%, а у Черкаській області навпаки збільшилося на 162,5%. Постійні щорічні прирости поголів'я птиці в Україні почалися з 2004 р. Тоді чисельність птиці була 142,2 мільйони голів. За 6 останніх років річний приріст поголів'я в середньому складав 8,2 мільйони голів. Дефіцит м'яса поряд з дешевою курятиною сприяв швидкому нарощенню поголів'я птиці.

Збитковість виробництва м'яса та постійне скорочення поголів'я сільськогосподарських тварин зумовлене рядом ключових факторів: диспаритет цін на продукцію сільського господарства та промислової продукції, застарілі технології вирощування, не якісна кормова база, велика кількість посередників між виробником м'яса і кінцевим споживачем тощо.

Одним із перспективних шляхів виходу як галузі тваринництва, так і всього сільського господарства України з кризи є шлях інтеграції та кооперації. Співпраця підприємств повинна будуватись одночасно у вертикальній та горизонтальній площині.

Розвиток кооперації та інтеграції у сільському господарстві є логічним етапом розбудови ринкової економічної системи і одним із шляхів комплексного розвитку сільських територій. Цей напрям діяльності широко підтримується у світі: Міжнародною організацією праці, генеральною конфедерацією сільськогосподарських кооперативів ЄС (COPA-COGECA) та Міжнародним кооперативним альянсом. Зокрема, ООН 18 червня 2002 року прийняла спеціальну резолюцію 56/114 «Кооперація в процесі соціального розвитку», в якій закликають уряди країн сприяти розвитку кооперації [4, с. 4].

Інтеграційні процеси в агропромисловому комплексі зумовлюють об'єднання тваринництва з іншими галузями аграрного сектору. В Україні стихійно почали з'являтися так звані спеціалізовані тваринницько-

промислові комплекси. Два головних напрямками спеціалізації яких – це м'ясна спеціалізація та молочна спеціалізація.

М'ясопродуктовий підкомплекс – це складна система, яка складається з підприємств кормовиробництва, виробництва м'яса, його переробки, подальшого розподілу тощо. Інтеграційні зв'язки між підприємства та організаціями м'ясопродуктового підкомплексу мають вертикальний так і горизонтальний характер взаємодії. Незважаючи на свою складність та значну самостійність ця система не є повністю ізольованою і знаходиться в тісному контакті з навколишнім середовищем. Всі зміни в поведінці кінцевих покупців м'яса і м'ясопродукції, зміни в державній економічній політиці, зміни на світовому ринку одразу, або через деякий проміжок часу обов'язково впливають на стан і подальший розвиток м'ясопродуктового підкомплексу.

Для більш зручнішого розуміння принципів функціонування м'ясопродуктового підкомплексу підприємства і організації, що входять до його складу доцільно згрупувати у вигляді чотирьох блоків (рис. 1). Кожне елемент відповідного блоку перебуває у тісному взаємозв'язку не тільки з іншими елементами свого блоку, а й з іншими блоками та їх структурними одиницями.

Основою ефективного функціонування м'ясопродуктового підкомплексу є злагоджена робота усіх підприємств та організацій, що до нього входять. Селекційно-племінні господарства, підприємства з виробництва машин та обладнання, науково-дослідні установи створюють базу для функціонування сільськогосподарських підприємств. Підприємства безпосереднього виробництва співпрацюючи з обслуговуючими та контролюючими елементами створюють головний продукт м'ясопродуктового підкомплексу – м'ясо, а також побічну продукцію для легкої промисловості. Забоєм, переробкою, розподілом та споживанням займаються підприємства третього блоку після чого готова продукція споживається населенням, а кошти отримані від її реалізації за ефективного виробництва відшкодовують витрати всіх організацій та формують їх прибуток.

Отримання прибутку та його розподіл відіграє головну роль у подальшому функціонуванні всього підкомплексу. Кризовий стан вітчизняного тваринництва зумовлений нерівномірністю розподілу дивідендів між господарствами і зосередженням більшої їх частини у підприємств третього блоку. Для високоефективного функціонування всіх підприємств м'ясопродуктового підкомплексу кінцевий прибуток необхідно розподіляти відповідно до питомої ваги витрат кожного господарства у загальних витратах понесених всіма членами інтеграційного об'єднання.

Ринкові умови вимагають постійного технічного вдосконалення і здешевлення виробництва. Якщо виручка від продажу вирощених певним господарством сільськогосподарських тварин буде лише відшкодовувати понесені на її вирощування витрати, або приносити прибуток недостатній для постійного вдосконалення виробництва та окупності капіталовкладень – це господарство неминуче збанкрутує. У кращому випадку йому на зміну прийде новий вітчизняний виробник, що буде здатний економічно ефективно органі-

зувати свою роботу. Проте як показує досвід, вивільнений сегмент ринку найшвидше захоплюється імпортним виробником, адже за умов наявності попиту розширити виробничі потужності для імпортера набагато легше і швидше ніж вітчизняному виробникові побудувати нове налагоджене виробництво. Такий стан справ ще більше поглиблює кризу. З'являється загроза національній продовольчій безпеці.

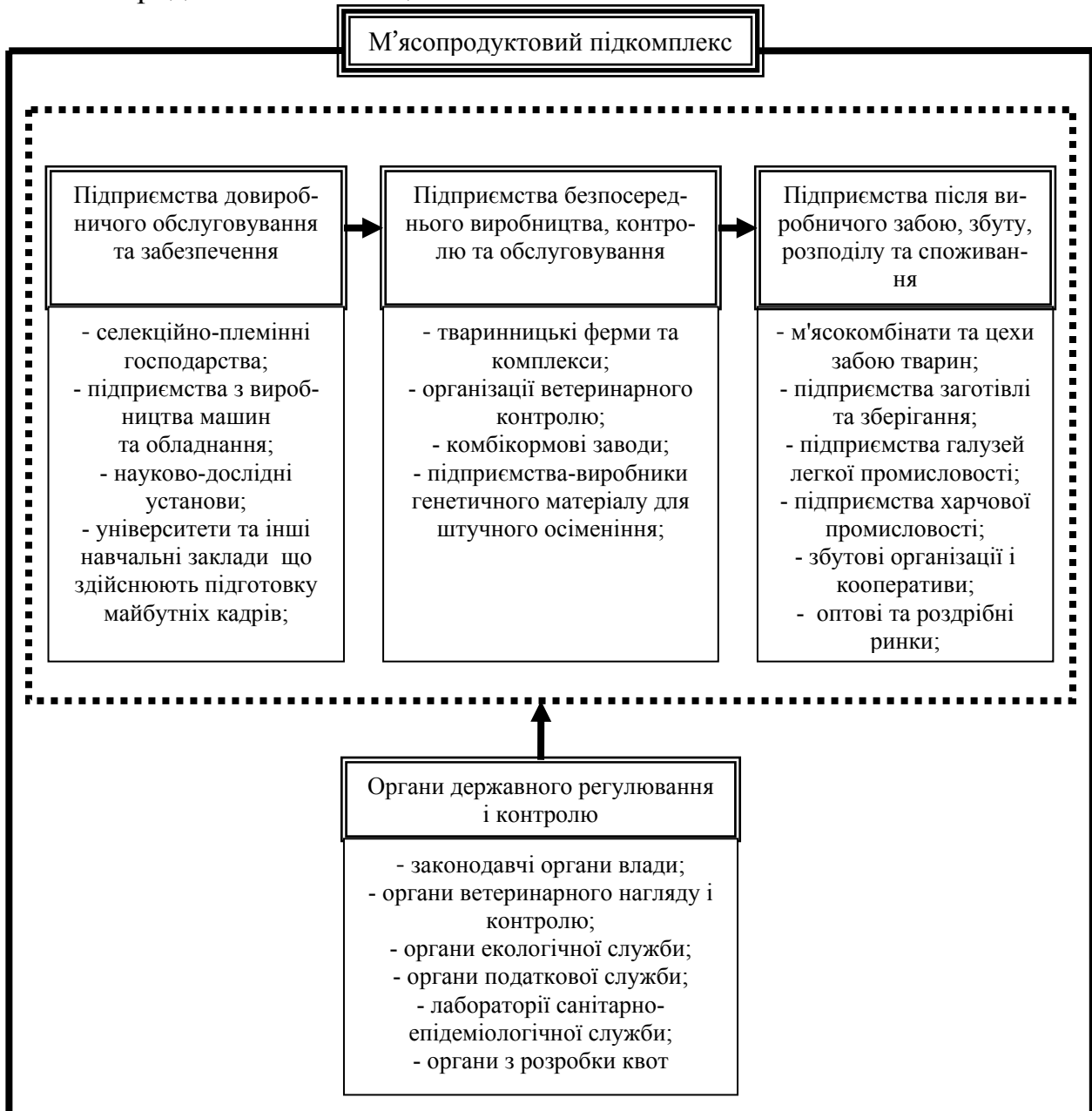

Рис. 1. Структура м'ясопродуктового підкомплексу

Основною метою інтеграційних процесів у промисловості є об'єднання всіх ресурсів (фінансових, виробничих, інтелектуальних тощо) підприємств для підвищення ефективності підприємницької діяльності, забезпечення гарантованих умов поставок сировини і збуту продукції, збільшення прибутку і віддачі від інвестицій, зниження витрат, зростання завантаження обладнання, компенсації бізнес-ризиків, підвищення технологічного рівня, і як наслідок, посилення своїх конкурентних позицій на ринку [5, с. 393].

Висновки. Основними шляхами зниження собівартості продукції сви-
нарства та м'ясного скотарства є зменшення витрат кормів на виробництво,
виведення нових порід худоби та вдосконалення показників продуктивності
існуючих, механізація і автоматизація виробництва з мінімальними затрата-
ми фізичної праці людей, використання інноваційних досягнень науки і тех-
ніки. Все це відіграє суттєву роль у зниженні собівартості продукції, а отже
виводить її на вищий рівень у конкурентній боротьбі.

Досвід економічно розвинених країн світу показує, що рівень ефектив-
ності та конкурентоспроможності галузі залежить від швидкості запрова-
дження у виробництво новітніх інноваційних технологій, залучення та раціо-
нального використання інвестиційних ресурсів, а також сили та розгалуже-
ності інтеграційних зв'язків сільськогосподарських підприємств з іншими
структурними ланками ланцюжка “ресурси – кінцева продукція”.

У період глобалізації світової економіки та загострення конкурентної
боротьби об'єднання підприємств і організацій за регіональним і галузевим
принципом, що пов'язані процесом виробництва певної продукції, їхня зла-
годжена робота, а також підтримка з боку держави, буде сприяти створенню
інноваційних виробничих кластерів. Як наслідок ми отримаємо продукцію,
здатну успішно конкурувати на світовому ринку і надавати економіці Украї-
ни нових імпульсів у розвитку.

Література:

1. Лагодієнко В.В. Стан та аналіз виробництва продукції тваринництва південного
регіону України / В.В. Лагодієнко // Таврійський науковий вісник / ХДАУ. – Херсон. –
2007. – Випуск 50. – С. 201-207.
2. Тваринництво [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. –
Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Статистичний щорічник Черкаської області за 2009 рік; за редакцією В.П. При-
ймак // Головне управління статистики у Черкаській області. – Черкаси, 2009. – 390 с.
4. Малік М.Й. Проблемні питання розвитку кооперації та інтеграційних відносин в
АПК / М.Й. Малік // Економіка АПК. – 2010. – №3. – С. 4.
5. Калініченко Л.Л. Інтегровані бізнес-структури: сутність та оцінка ефективності
функціонування / Л.Л. Калініченко // Вісник економіки транспорту і промисловості Укра-
їнської державної академії залізничного транспорту. – 2011. – №34. – С. 393-396.

УДК 338.43

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОХІДНОСТІ В АГРАРНІЙ ГАЛУЗІ

Гудак В.В., здобувач

Львівський національний аграрний університет

*У статті висвітлюється питання використання виробничих ресурсів в сільськогос-
подарських підприємствах окремого регіону. Особлива увага приділяється дослідженню
впливу зменшення виробничих потужностей підприємств аграрної галузі на їх дохідність.*

*In this article the question of use of production resources lights up in the agricultural
enterprises of separate region. The special attention is spared research of influence of
diminishing of production capacities of enterprises of agrarian industry on their profitability.*